

Recensie Voor heel even NRC ★★★★★

Micha Wertheim prikkelt fantasie met nieuw vormexperiment

Micha Wertheim In 'Micha Wertheim voor heel even' breekt cabaretier Micha Wertheim een lans voor de verbeelding. Het resultaat is krachtig, omdat Wertheim zijn publiek de boodschap zelf laat ervaren.

Na afloop blijkt er een 'boodschap van Micha' te zijn verstuurd naar hen die van plan zijn om aandacht te besteden aan de voorstelling. Of we niet teveel willen weggeven, want dat zou jammer zijn voor de mensen die nog komen kijken. Het is een begrijpelijk verzoek. Bezit je voorkennis over de vorm van de voorstelling, dan werkt *Micha Wertheim voor heel even* niet meer.

In elk geval haalt het de spanning weg. Eerder gold dit op vergelijkbare wijze voor voorstellingen waarbij Wertheim letterlijk in herhaling trad (*Micha Wertheim voor de zoveelste keer*), boos werd op het publiek dat het gekomen was (*Micha Wertheim voor zichzelf*) en zelf niet ten tonele verscheen (*Ergens anders*).

In Wertheims twaalfde voorstelling zijn we opnieuw getuige van een 'vormexperiment', zoals hij het enigszins ironisch noemt. De ironie wekt de suggestie van lichte irritatie: begrijpen zijn bewonderaars die dwepen met de 'kunstzinnigheid' van deze vormexperimenten wel dat de vorm nooit een doel op zich is?

Ook in *Micha Wertheim voor heel even* heeft de vorm van de voorstelling een duidelijk en bovendien dwingend doel: door een fragmentarische vertelling verplicht Wertheim zijn publiek om de verbeeldingskracht te gebruiken. Het resultaat is overtuigend, omdat het zélf ervaren van iets beter beklijft dan een ervaring uitgelegd krijgen.

De opzet past in de manier waarop Wertheim (49) cabaret maakt: waar veel cabaretiers een min of meer vaste vorm combineren met een wisselende boodschap, is dat bij hem vaak andersom. Vaak liet Wertheim zijn publiek op verschillende manieren zien hoe verlamdend conventies kunnen werken. Dit werd soms als uitdagend ervaren, 'Wertheim tegt zijn publiek', werd er dan gezegd. Terwijl de liefhebber in Wertheims voorstellingen daarentegen interessante performancekunst zag. Beide opvattingen snijden niet echt hout. Wertheims voorstellingen zijn, hoewel soms radicaal, nooit een stunt op zich. Altijd dient het een duidelijk doel: in plaats van zégen waarom iets zo is, laat Wertheim het je ervaren.

„Mensen hebben behoefte aan herkenbare grappen en verhalen”, zegt Wertheim op een gegeven moment. Duidelijk is dat hem dat niks bevalt. Juist van verhalen waar je je niet in herkent, kun je wat opsteken, zo lijkt hij te vinden. Door te fantaseren kan je alle oneindige mogelijkheden die de wereld biedt verkennen, zonder consequenties. Kunst nodigt hiertoe uit, in zekere zin is een kunstwerk zelfs pas af als dit gebeurt. Wertheim laat ons dit in *Micha Wertheim voor heel even* duidelijk en dwingend realiseren door de gekozen vorm. De voorstelling is pas af als er publiek bij is.

Wertheims voorstelling is hiermee één lang en prikkelend pleidooi voor het belang van de kunsten, bij uitstek de initiator van gebruik van de fantasie. Het betreden van een fantasiewereld is geen ‘vlucht’ uit de ‘echte’ wereld, het is een verrijking van de werkelijkheid.

„Iets kan zijn verzonnen en daardoor juist bestaan”: in Wertheims voorstelling weerklinkt de echo van een lied van Herman Finkers (‘Daarboven in de hemel’). In je fantasie kun je iets vinden dat in de werkelijkheid aan je zicht onttrokken wordt, of misschien iets dat je in de werkelijkheid bent kwijtgeraakt. Middels verbeeldingskracht kun je je andere verschijningsvormen van iets dan het vertrouwde voorstellen, zo is de boodschap in *Micha Wertheim voor heel even*.

Over deze ‘serieuze’ boodschap moeten we overigens niet al te moeilijk doen, zo zou Wertheim ongetwijfeld ook vinden. Kunst is belangrijk, maar zeker ook gewoon leuk. Ook dit spreekt uit de voorstelling, waarin genoeg te lachen valt. Erg geestig zijn de ‘dialogen’ waarin de onmacht in het sociale verkeer naar voren komt: mensen eisen empathie van de ander terwijl ze dat zelf niet kunnen opbrengen.

Het slot van de voorstelling is mooi, een laatste, zeer beeldend, bewijs van de oneindigheid van de fantasie. Met een gedurende de voorstelling opgebouwde verzameling van allerhande voorwerpen op het toneel, doet Wertheim iets dat vermoedelijk niemand had verwacht.